

Motion till riksdagen 2023/24:2685

av **Ida Karkiainen m.fl. (S)**

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny strategi mot hat och hot bör tas fram och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer välavvägd budget för Regeringskansliet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser till länsstyrelserna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lobbyism och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den parlamentariska utredningen om partiers finansiering också ska inkludera fler delar som beskrivs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning som ser över åtgärder mot otillåten påverkan och korruption bör tillsättas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare stärka regelverket kring övergångar från offentliga uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en genomgripande översyn av sekretesslagstiftningen i syfte att bättre kunna förebygga och bekämpa kriminalitet bör göras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten att göra mycket känsliga personuppgifter sökbara och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omlokalisering av statliga jobb och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt etablering av statliga servicekontor och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det nya mediestödet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för framtidens mediepolitik och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkcentrum för minoritetsspråken och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av ett samiskt riksarkiv och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om repatriering av samiska kvarlevor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att ge älvdalskan språkstatus och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerhetshöjande åtgärder för organisationer inom civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett förbud mot rasistiska organisationer bör vara en del av grundlagsutredningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Anslagsförslag 2024 för utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	162 821	±0
2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	1 068 396	±0
2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	1 037 024	±0
2:3 Riksdagens fastighetsanslag	350 000	±0
2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)	130 367	±0
2:5 Riksrevisionen	368 817	±0
3:1 Sametinget	63 000	5 000
4:1 Regeringskansliet m.m.	9 450 059	–500 000
5:1 Länsstyrelserna m.m.	3 867 590	80 000
6:1 Allmänna val och demokrati	664 640	10 000
6:2 Justitiekanslern	86 572	±0
6:3 Integritetsskyddsmyndigheten	180 976	±0
6:4 Valmyndigheten	61 405	±0
6:5 Stöd till politiska partier	169 200	±0
6:6 Institutet för mänskliga rättigheter	51 795	±0
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	207 771	10 000
7:2 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	20 000	±0
8:1 Mediestöd	1 017 119	10 000
8:2 Mediemyndigheten	81 577	±0
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	31 234	±0
Summa	19 070 363	–385 000

Politikens inriktning – ett Sverige som står upp för demokratin

I utgiftsområdet behandlas själva grunderna för vår demokrati och vårt statsskick. Vi socialdemokrater har sedan vi bildades stått upp för de demokratiska värderingarna och allas rätt att delta i vår demokrati. Många trodde att utvecklingen mot mer demokrati globalt var självklar men på senare år har vi sett hur det runt om i världen skett en tillbakagång. Det påminner oss om att kampen för demokrati, frihet och jämlikhet måste utkämpas varje dag och inga av de värden som vi i Sverige står för går att ta för givna. Vi måste vara vaksamma mot auktoritära tendenser, politik som splittrar, korruption och de som vill använda sin politiska makt för att attackera sina motståndare.

Yttrandefriheten är grundläggande för en stark demokrati och bara genom att ingen är förhindrad att uttrycka sin mening kan vi säkerställa att varje perspektiv, varje ny tanke eller idé och varje lösning på ett problem kan komma fram. Genom att inte hindra någon att kritisera, granska och ifrågasätta ges möjlighet att störta gamla sanningar och utkräva ansvar från dem med makt.

Utan en vidsträckt yttrandefrihet stagnerar ett samhälle och de första kliven mot en auktoritär och förtryckande regim tas. De rådande konsensus- och maktstrukturerna

trivs bäst om de inte blir ifrågasatta eller får sin världsbild utmanad. Trots det finns det gränser för den yttrandefrihet som ett demokratiskt samhälle kan tolerera. Brott mot immateriella rättigheter, statshemligheter och hot är några exempel där de flesta är överens om att begränsningar är nödvändiga. Varje inskränkning kräver synnerligen goda, väl övervägda argument och får inte sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

Människors vilja och möjlighet att delta i samhället är central för en välfungerad demokrati. Alla ska kunna organisera sig i fackföreningar, ideella föreningar och politiska partier för att göra sin röst hörd och ställa krav. Var och en ska kunna åta sig uppdrag och axla ansvaret som förtroendevald. Ett allt mer polariserat samhällsklimat där hat och hot blivit vanligare, inte minst på de digitala plattformarna, gör att fler väljer att inte delta i samhällsdebatten eller engagera sig politiskt. Det försvagar vår demokrati och vi måste ta detta på allvar.

Det senaste året har vi sett hur AI-teknik gjorts tillgänglig och vi har fått en försmak av dess enorma potential. Det väcker också funderingar och kommer troligen inom närtid att ställa oss inför svåra etiska och politiska frågeställningar. Här måste politiken bejaka teknikutvecklingens möjligheter men samtidigt hantera dess risker och se till medborgarnas säkerhet och integritet.

Vi har på senare år blivit allt mer varse att främmande makter genom påverkansoperationer vill lägga sig i och sabotera också i vårt land. Vår demokrati och öppenhet används av de som vill oss illa och inför detta får vi inte vara naiva. Samtidigt får vi inte i vår strävan att skydda oss tumma på rättsstatens principer eller låta de värden vi vill försvara offras. Detta dilemma ställer särskilt höga krav på politiken att inte hemfalla åt enkla och populistiska lösningar på svåra problem – istället krävs mer gemensamma ansatser för att behålla vår starka demokrati.

Hot och hat mot journalister måste stoppas

Hot och hat mot journalister, opinionsbildare, politiker och kulturarbetare är ett kraftigt och snabbt växande problem som riskerar att försvaga vår demokrati. Fyra av tio journalister uppgav i en stor undersökning som Journalistförbundet tillsammans med Göteborgs universitet genomförde 2019 att de avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika att utsättas för hat och hot. Inget tyder på att situationen har förbättrats. Liknande tendenser kan ses hos politiskt engagerade, kulturarbetare och företrädare för det civila samhället. Utvecklingen påverkar allmänhetens vilja att engagera sig och fullt ut nyttja sin yttrandefrihet. Politiska krafter i Sverige – inte minst trollfabriker och propagandacentraler på den extrema högerkanten – underblåser den här utvecklingen. Det är oacceptabelt. De stora digitala plattformarna med användargenererat innehåll har blivit viktiga förmedlare av det fria ordet och en del av det demokratiska samtalet, samtidigt som de tjänar stora pengar på polariserande innehåll. Vi måste ställa krav på företagen att deras plattformar inte blir frizoner för hat, hot eller påverkansoperationer. Frågorna måste tas på allvar om vi ska värna vår demokrati och Socialdemokraternas anser att en ny strategi mot hot och hat behöver tas fram.

Regeringskansliet kan inte svälla när andra måste spara

I högerregeringens budget finns stora anslagsökningar till Regeringskansliet planerade. Budgeten aviserar att budgetposten för Regeringskansliet 2026 ska vara över 10 miljarder kronor. Även om ett ökat anslag kan vara motiverat är en ökning med nästan 20 procent över en mandatperiod orimlig, särskilt i ljuset av det ekonomiska läget som ställer stora sparkrav på välfärden när kommuners och regioners ekonomi pressas hårt. Vi menar att en anslagsminskning för Regeringskansliet är rimlig då det svenska EU-ordförandeskapet nu är genomfört, samtidigt som regeringen inte på ett trovärdigt sätt argumenterar för sina anslagsökningar. Det väcker frågor om huruvida Regeringskansliets budget används för att hantera regeringsunderlagets samarbets-svårigheter genom tjänstemän i Regeringskansliet. Vi föreslår att Regeringskansliets anslag minskas med 500 miljoner kronor i förhållande till budgetens förslag.

Länsstyrelserna måste stärkas för en effektiv statlig förvaltning i hela landet

Sveriges 21 länsstyrelser är centrala för en effektiv statsförvaltning. De har många uppdrag inom ett stort antal politikområden och ska verka för att ett 70-tal nationella mål får genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Dessutom ska länsstyrelserna med ett helhetsperspektiv arbeta för att främja länens utveckling och samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länen. Därtill ansvarar länsstyrelserna för en rad tillståndsprövningar, inte minst inom områden som är viktiga för den gröna omställningen i hela landet. Den tidigare socialdemokratiska regeringen gav bland annat länsstyrelserna i uppdrag att utveckla metoder och samverkansformer för att främja en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken. Vidare gav samma regering länsstyrelserna uppdraget att redovisa förslag på insatser som kan effektivisera myndigheternas prövningsverksamhet. För att länsstyrelserna ska kunna upprätthålla sin verksamhet på ett tillfredsställande sätt i hela landet, men också för att påskynda för Sverige viktiga tillståndprocesser – inte minst för att säkra energiförsörjningen, behövs ett substantiellt ökat anslag. Många av de anslagsökningar som skett till länsstyrelserna har också varit för specifika projekt, medan det allmänna anslaget fått stå tillbaka. Det riskerar i förlängningen att göra det mycket svårt för länsstyrelserna att bedriva en ändamålsenlig verksamhet. Vi välkomnar därför att regeringen i denna budget till skillnad från tidigare budget valt att satsa på länsstyrelserna. Vi kommer att fortsätta att bevaka att de har den finansiering som de behöver för att både klara sitt uppdrag och öka takten i tillståndprocesser men tror att länsstyrelserna redan nu behöver ett ökat anslag om 80 miljoner kronor för 2024.

För att länsstyrelserna ska kunna fungera som en samordnande kraft i länen måste deras uppdrag att samordna statens myndigheter i länen kompletteras med ett motsvarande uppdrag till berörda myndigheter.

Finansiering av partier och lobbyism behöver bli mer transparent

Möjligheten att påverka politiska beslut genom dialog med politiker är en självklar del i en demokrati, men den får inte styras av ekonomiska förutsättningar. När företag och

andra intressen lägger allt mer pengar på lobbyism är det uppenbart att deras röst stärks på bekostnad av ideella krafter eller enskilda medborgare som saknar sådana resurser. Ekonomisk styrka får inte bli det som avgör möjligheten till inflytande över politiska beslut och det är väljarnas rätt att veta vilka ekonomiska intressen som finns i bakgrunden.

Redovisningen av de större partibidragen finns till för att medborgarna ska få insyn i hur partierna finansierar sin verksamhet och själva kunna bedöma om intressekonflikter riskerar att uppstå. Öppenhet och transparens kring de bidrag som politiska partier får är en hygienfråga i en välfungerande demokrati. Att de partier som tar emot bidrag följer de regler som finns torde vara en självklarhet. Därför är det oacceptabelt att partier på mer eller mindre kreativa sätt försöker att kringgå den lag som finns gällande insyn i finansieringen. Ett sådant agerande är helt i strid med lagens syfte, försvårar allmänhetens insyn och riskerar att urholka förtroendet för politiker och partierna.

Högerregeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska se över finansieringen av politiska partier och reglerna kring kontakter mellan politiker och lobbyister. Här anser vi att det är viktigt att inte på förhand utesluta åtgärder som lobbyregister och redovisningsplikt. Det finns delar av utredningen som vi ställer oss positiva till men vi är också mycket kritiska till att utredningen ska överväga att införa åtgärder som försvårar för fackförbund att stödja politiska partier men inte åtgärder för att stoppa att partibidrag som är avsedda för det lokala demokratiarbetet slussas uppåt i partier för att användas av partiledningar. Inte heller ska utredningen se över om det är rimligt att statligt ägda bolag genom sina avgifter till arbetsgivarorganisationer är med och finansierar högerns opinionsbildning. Vi vill att även de delarna inkluderas i utredningen genom ett tilläggsdirektiv. Ser man dessutom denna ensidiga utredning i ljuset av att regeringen och SD ser över hur lotterier som inkomstkälla för partier ska stoppas framträder en strategi som går ut på att genom lagstiftning försvåra för oppositionen att verka politiskt.

Kraftfulla åtgärder mot korruption och organiserad brottslighet

Sverige tillhör världstoppen över länder med minst korruption när jämförelser görs, men vi är inte förskonade. Arbetet mot korruption måste ständigt fortgå och det finns oroande tendenser, inte minst kopplade till organiserad brottslighet som ger sig in i välfärdssystemen. Att individer från kriminella nätverk tillskansar sig fördelar genom att utöva påtryckningar mot offentliga tjänstemän att dela information eller skriva ut intyg eller genom att skrämja till passivitet är en reell risk och något att ta på stort allvar. Det drabbar främst de som arbetar närmast människor som exempelvis socialsekreterare, men också politiska beslutsfattare – och i förlängningen drabbar det hela samhället. De senaste åren har kriminella nätverk tagit sig in i det offentliga och fått makt och inflytande. Det är ett utbrett problem och en stor inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. När välfärdssystemen utnyttjas av kriminella minskar förtroendet för systemen och det riskerar att drabba de personer för vilka systemen är avsedda, både genom misstänkliggörande och genom utarmande av resurser.

Vi behöver säkerställa att samhället vidtar tillräckliga åtgärder, både på kort och på lång sikt, för att förebygga och bekämpa otillåten påverkan och korruption. Det handlar om att skydda grundläggande demokratiska principer om likabehandling, rättssäkerhet och effektivitet. Det handlar också om att motverka tystnadskulturer och framväxten av

parallella samhällsstrukturer. För att upprätthålla ett högt förtroende för den offentliga förvaltningen och välfärdssystemen måste medborgarna ha tilltro till att verksamheten bedrivs på ett korrekt sätt och att offentliga medel inte används på felaktiga grunder.

Den förra regeringen gav en särskild utredare i uppgift att göra en översyn av vilka åtgärder som behövs för att motverka otillåten påverkan och korruption. Översynen skulle omfatta statlig, regional och kommunal verksamhet samt näringsliv med särskilt fokus på verksamhet som är offentligt finansierad. Syftet med utredningen var att säkerställa att samhället vidtar tillräckliga åtgärder på kort och lång sikt för att förebygga och bekämpa otillåten påverkan och korruption. Den utredningen valde regeringen att lägga ner. Motiveringen som gavs var att ett bredare tag om frågorna skulle tas – av det verkar inget ännu blivit av. Det är illa och vi vill se att en utredning som tar ett brett grepp kring frågorna skyndsamt tillsätts.

Det öppna och demokratiska samhälle som vi värnar riskerar också att bli måltavla för påverkanskampanjer och desinformation från utländska aktörer. Det gäller inte minst när det kommer till opinionsbildning och spridande av falsk information till svenska folket i samband med allmänna val. Inför detta hot får vi inte vara naiva eller stå passiva när de tekniska möjligheterna till omfattande påverkanskampanjer genom exempelvis AI blir fler och mer sofistikerade. Det krävs att myndigheter såväl som de politiska partierna bevakar utvecklingen.

Stärkta övergångsregler för ökat förtroende

När personer med centrala positioner och mycket inflytande i det offentliga i nära anslutning till avslutat uppdrag går till privata verksamheter inom liknande områden väcks alltid misstankar om intressekonflikter. Det handlar om att personer kan ha fått löfte om nya uppdrag medan de fortfarande uppbär uppdrag där de har chans att påverka omständigheter eller förutsättningar eller dela information till fördel för den kommande uppdragsgivaren. Men det kan också handla om att en person som lämnat ett uppdrag eller arbete inom det offentliga inom sitt uppdrag kan ha tillägnat sig information och kontakter som kan utnyttjas på ett orättvist sätt till den nya uppdragsgivarens fördel.

Den 1 juli 2018 infördes en reglering om övergångsrestriktioner för statsråd och statssekreterare. Det var ett mycket viktigt steg för att stärka förtroendet för offentlig verksamhet och motverka att intressekonflikter uppstår. Även om ytterligare några uppdrag inom det offentliga också omfattas av övergångsrestriktioner är det fortfarande en begränsad grupp och det finns all anledning att se över om fler borde omfattas.

Tidigare i höst presenterades en utredning som utvärderade nuvarande lagstiftning men också föreslog en ny lagstiftning som möjliggör att fler med ledande befattningar kan komma att omfattas av restriktioner. Vi vill att regeringen återkommer med förslag som ytterligare stärker regelverket och syftar till att säkerställa att övergångar från centrala offentliga uppdrag till icke-offentliga uppdrag inte riskerar det offentliga integritet.

Stoppa söktjänsternas spridande av känsliga personuppgifter

Den personliga integriteten måste värnas och den information som myndigheter samlar in om enskilda ska skyddas. Sedan 2018 finns en omfattande reglering av personuppgiftshantering genom den europeiska dataskyddsförordningen GDPR. Samtidigt har

det allmänna ett intresse av att offentliga system värnas mot brottsligt utnyttjande. Det är viktigt att det finns en balans mellan sekretess och möjligheten att bekämpa brott. En sekretessbrytande bestämmelse har därför införts för att effektivisera kampen mot organiserad brottslighet.

Det finns utmaningar med den befintliga sekretesslagstiftningen på flera områden som är svåra att lösa med avgränsade åtgärder. Vi ser därför behovet av en genomgripande översyn av sekretesslagstiftningen som gör det möjligt att komma till rätta med arbetslivskriminalitet, fusk med bidragssystem och annan brottslighet.

Samtidigt finns det databaser som är tillgängliga via internet som publicerar mycket omfattande personuppgifter om människor i kommersiellt syfte – allt från adress och telefonnummer till eventuella förekomster i brottsregister eller om psykisk tvångsvård förekommit. Även om utgångspunkten i vårt samhälle är offentlighetsprincipen utgör webbplatserna allvarliga ingrepp i enskildas personliga integritet och de har visat sig vara användbara verktyg för kriminella som vill kartlägga individer. Det går inte heller att förutse vilka konsekvenser dessa öppna databaser kommer att få när de kombineras med användning av nya verktyg med artificiell intelligens. Innehållet på de aktuella webbplatserna skyddas av grundlag, oftast genom att de har ett så kallat utgivningsbevis för verksamheten.

För dessa webbplatser har Sverige fått kritik av EU-kommissionen, något som i förlängningen kan leda till vite. Den föregående regeringen agerade för att skapa en bättre balans mellan integritetsskyddet och yttrandefriheten genom att föreslå begränsningar i grundlagsskyddet för de mest integritetskänsliga söktjänsterna, ett förslag som stoppades av en högermajoritet i riksdagen. Vi socialdemokrater förutsätter att regeringen agerar så att den personliga integriteten kan upprätthållas och vill därför att en ny lagstiftning som kommer till rätta med problemet tas fram.

Statlig närvaro i hela landet

Utbyggnaden av den statliga närvaron och servicen behöver fortsätta i hela landet. Genom fler servicekontor, beslut om omlokalisering och nyinrättade myndigheter samt Försvarsmaktens, Polismyndighetens och Kriminalvårdens pågående expansion finns förutsättningar för tusentals nya statliga jobb runt om i landet. Riksrevisionen har i en granskning konstaterat att omlokaliseringen av statliga myndigheter haft flera av de positiva effekter som var avsikten när den tidigare socialdemokratiska regeringen påbörjade arbetet. Arbetet måste fortsätta, och de omlokaliseringar som gjorts måste försvaras så att det inte sker en tillbakagång. Här ser vi oroande tendenser när regeringen valt att flytta Strålsäkerhetsmyndigheten från Katrineholm till Stockholm samt att förlägga Utbetalningsmyndigheten till Stockholm, trots att den var planerad i Södertälje samt att Filmarkivet i Grängesberg kan komma att förläggas till annan ort. Det sker också en smygcentralisering där myndigheter har huvudkontoret på en ort men ändå placerar mycket personal på en annan ort, oftast i Stockholm. Här har politiken ett stort ansvar.

Det är viktigt att inte enbart ett effektivitetsperspektiv får styra utbyggnaden av nya servicekontor, utan en politisk bedömning som tar hänsyn till fler aspekter måste ligga till grund för besluten. Det regionala perspektivet ska finnas med i varje beslut om var statlig verksamhet ska placeras och arbetet med omlokaliseringar av statliga jobb och etableringen av nya servicekontor ska fortsätta.

Mediepolitik för mediemångfald och journalistik i hela landet

Att kunna ta del av fri och oberoende journalistik är en förutsättning för att delta i det demokratiska samtalet, bilda sig en välgrundad uppfattning och kunna ta del av ansvarsutkrävning och granskning av makten. En stark, självständig och livskraftig mediesektor i hela landet är kort sagt en grundbult i vår demokrati. På många håll i landet är de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva journalistik utmanande, och vi välkomnar därför att det nu finns ett förslag till nytt mediestöd. I delar är förslaget väl avvägt och svarar upp mot vissa av de utmaningar som medier står inför i en nära framtid. Samtidigt finns det tydliga brister i propositionens förslag där man låtit demokrativillkoret urvattnas – det är inte rimligt att skattemedel avsedda för att stärka demokratin går till medier vars avsikt är att avskaffa densamma. Det finns också en risk att betoningen på den geografiska täckningen gör att mångfalden blir nedprioriterad. De nationella färdagarstidningar som erbjuder journalistisk mångfald med andra samhälls-politiska perspektiv, infallsvinklar och nyhetsvärderingar riskerar att bli utan stöd, och det är mycket olyckligt. För att kunna underlätta hanteringen av detta föreslår vi att mediestödet utökas med 10 miljoner kronor för 2024. Det kommande stödet behöver också en tydlig utvärderingsstation efter två år. Mer om detta går att läsa i vår följdmotion med anledning av proposition 2022/23:13.

Trots att ett nytt stöd är på gång förändras medielandskapet hastigt; inte minst kommer de stora framsteg som gjorts inom AI att ytterligare drastiskt förändra förutsättningarna. Vi vill se en bred parlamentarisk utredning som får i uppgift att ta fram en mediepolitik för framtiden.

En aktiv politik för minoritets- och ursprungsbefolkning

De nationella minoritetsspråken och kulturerna måste bevaras, utvecklas och överföras till framtida generationer. Den tidigare regeringen införde en lag som gav ett starkt grundläggande skydd för de nationella minoriteternas språk och kultur och för de utökade rättigheter som finns inom förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. I budgeten för 2022 gjordes också en historisk satsning på de nationella minoritetsspråken. Vi vill att de språkcentrum som finns fortsatt ska utvecklas. Det är viktiga delar av ett pågående revitaliseringsarbete.

Den judiska minoriteten är på ett särskilt sätt utsatt för hat och hot från extrema grupper av olika slag. Det är fullständigt oacceptabelt. Ett fortsatt arbete för att stärka säkerheten kring judiska institutioner och för att öka tryggheten för judar i Sverige är helt nödvändigt. Vissa av samhället finansierade verksamheter, såsom skolan, ska bidra till att motverka antisemitism.

Nyligen öppnades Sveriges museum om Förintelsen, en viktig institution för att fördjupa kunskaperna om de fruktansvärda gärningar som begicks. Det är viktigt att sprida och fördjupa kunskapen till nuvarande och framtida generationer. Den förra regeringen tillsatte också en utredning i syfte att göra det förbjudet att förneka att Förintelsen ägt rum, en uppfattning som tyvärr inte är ovanlig bland extremistiska grupper. Utredningen presenterade i våras en rad förslag som skulle förtydliga lagstiftningen och vi följer regeringens arbete och förväntar oss att den återkommer med en proposition i frågan.

Något annat som spelar stor roll är de hågkomstresor som arrangeras till Förintelsens minnesplatser. Vi vill se en fortsättning av dessa. Vi välkomnar regeringens satsning Samling för judiskt liv och tror att initiativet kan bidra till en positiv utveckling.

En sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset arbetar nu och lämnar sitt slutbetänkande i november. Det är ett viktigt arbete för att utreda den svenska statens handlande och öka kunskapen kring vår historia.

Det finns en långsiktig strategi för romsk inkludering som löper fram till 2032. Genomförandet ska präglas av romsk delaktighet och romskt inflytande med inriktning på ett förstärkt genomförande och en kontinuerlig uppföljning av romers tillgång till de mänskliga rättigheterna på lokal, regional och nationell nivå. Det övergripande målet är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Det viktiga arbetet måste fortsätta. Statens skolverk och Socialstyrelsen har fått i uppdrag att säkerställa att en lämplig utbildning tas fram och görs tillgänglig 2022-2024 för personer med romsk språk- och kulturkompetens för arbete inom förskolor, förskoleklasser, skolor, fritidshem, vuxenutbildning, socialtjänst eller hälso- och sjukvård.

Det viktiga arbete som sanningskommissionen gör för att kartlägga och granska den politik som förts gentemot samerna måste fortsätta. Under den gångna mandatperioden röstade riksdagen igenom den förra regeringens initiativ om inrättandet av en konsultationsordning, något som Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna motsatte sig. Det är ett viktigt steg i att stärka samernas möjlighet till inflytande och delaktighet i frågor som rör samiska förhållanden.

För att stärka det samiska folkets rättigheter att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur, sina näringar och sitt samhällsliv är arbetet med en nordisk samekonvention centralt och arbetet med konventionen pågår. En annan åtgärd är att vi vill se ett samiskt riksarkiv som ska hanteras av Sametinget. En motsvarande lösning finns i bland annat Finland genom ett samarbete mellan Sametinget och det finska riksarkivet, medan Sverige saknar ett samlat samiskt arkiv.

Flera statliga institutioner har kvarlevor från den samiska ursprungsbefolkningen. Det har sedan länge funnits ett krav om att dessa ska återföras – så kallad repatriering. Det är rimligt att staten tar sitt ansvar och vi vill se en kartläggning i syfte att kunna repatriera samiska kvarlevor.

Med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning har Sametinget stora svårigheter att uppfylla sin lagstadgade roll och de uppdrag som åvilar myndigheten. Vi vill se en ökning av anslaget till Sametinget med 5 miljoner kronor och en förstärkning av anslaget för nationella minoriteter på 10 miljoner kronor för 2024.

Älvdalskans språkstatus

Älvdalskan har en lång historia i Sverige och bär uråldriga särdrag som nästan inte längre går att återfinna i någon annan del av det nordiska språkområdet. Att älvdalskan bär spår från fornnordiska gör den till en levande del av vår språkhistoria och en viktig del av Sveriges språkliga och kulturella mångfald. Trots det klassas älvdalskan som dialekt. Vi vill att man utreder möjligheten att ge älvdalskan språkstatus, vilket också Europarådets expertkommitté uppmanat Sverige att göra.

Säkerhetshöjande åtgärder för organisationer inom det civila samhället

Många civilsamhällesorganisationer upplever en ökad hotbild mot verksamheten, lokaler och företrädare. Inte minst religiösa samfund är utsatta för hot och våld där det finns uppgifter om församlingar som lägger så mycket som 25 procent av sin budget på säkerhetsåtgärder. Den senaste tidens så kallade koranbränningar har också bidragit till att hotbilden mot inte minst religiösa samfund ökat. Att skydda civilsamhällets organisationer är självklart i huvudsak polisens uppgift men det finns många enklare säkerhetshöjande åtgärder för att göra verksamheten säkrare. Statskontoret har sett över hur statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället fungerar och kommit med flera förslag på hur arbetet kan struktureras. Vi ser att ett ekonomiskt tillskott är nödvändigt och vill se ytterligare 10 miljoner kronor 2024 för ändamålet.

Förbud mot rasistiska organisationer

Vi socialdemokrater står i alla sammanhang upp för människovärdet och kräver krafttag mot de hatbrott som begås på grund av rasism, främlingsfientlighet eller homofobi. Vi kommer aldrig att acceptera att otryggheten breder ut sig eller att hot och hat tar över vårt demokratiska samhälle. Diskriminering på grund av kön, ålder, funktionsnedsättning, hudfärg, tro eller sexuell läggning är oacceptabelt i Sverige.

Det är viktigt att samhället visar sitt avståndstagande mot rasistiska och nazistiska organisationer som sådana. De utgör ett särskilt hot mot samhället och demokratin, eftersom de i sitt själva syfte strävar efter att undergräva eller avskaffa demokratin och andras fri- och rättigheter. Deras existens är ett hot mot andras frihet och utgör därför ett hot mot demokratin som vi inte kan tolerera.

En utredning har föreslagit förbud mot organisationer vars verksamhet innebär förföljelse av vissa folkgrupper inom ramen för den nuvarande grundlagen. Det finns farhågor att en sådan lagstiftning skulle bli svår att tillämpa på grund av de strikta ramar som regeringsformen sätter. Eftersom regeringen tillsatt en grundlagsutredning som ska se över om det bör införas utökade möjligheter att begränsa föreningsfriheten i förhållande till kriminella sammanslutningar vore det lämpligt att också utreda frågan i förhållande till rasistiska organisationer. Vi är mycket kritiska till att regeringen inte verkar vilja ta i denna fråga. Vi vill se att man genom ett tilläggsdirektiv till grundlagsutredningen också ger utredningen i uppdrag att se över möjligheten att begränsa föreningsfriheten i förhållande till rasistiska organisationer.

Ida Karkiainen (S)

Hans Ekström (S)

Mirja Räihä (S)

Peter Hedberg (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Amalia Rud Pedersen (S)